

LAPIN KIRJALLISUUSSEURA

Keskiyön auringon kirjoittajakurssit 2013

Kurssiantologia

Kuva: Jouni Mertanen

Lyhyempää proosaa ohjasi Maippi Tapanainen, pidempää Pauliina Vanhatalo, lyriikkaa Tommi Parkko, draamaa Tuomas Timonen ja elokuvakäsikirjoittamista Jan Ijäs. 22 kurssilaista antoi kurssilla syntyneen tekstin antologiaan. Elokuvakäsikirjoituksilla on oma muotonsa, joka on säilytetty koosteessa. Kiitokset niin ohjaajille kuin kurssilaisille antoisasta kurssiviikosta!

Sisällysluettelo

Aino Aatsinki-Rannanpää: Esitys yön uumenissa	3
Anne Maskula: Norjalaispoliisit tappelivat strippibaarissa	3
Elvi Auvinen: Häämatka	4
Jouni Mertanen: Maiju	6
Päivi Orjasniemi: Ensimmäisen kurssipäivän iltatehtävä	8
Marja Poutanen: Ristiriita!	9
Leena Pyhäluoto: Ulko-ovella	11
Sisko Sammallahti: Tapahtui Töölöntorilla	12
Kalle Tenhunen: Ilmaista kyytiä.....	13
Marita Tuomilaakso: Ensimmäinen luku hahmotelmasta Kuparin hohto.....	14
Kari Välimäki: Niilo Naskali, julkipoliisi – romaanin alku	17
Mervi Autti: Taiteilijat "Lapin henkisen elämän raunioilla" (työnimi)	18
Aila Juvonen: Poliisi pelastaa pedofiilin sieppaaman 8-vuotiaan sirkuskoululaistytön	23
Marko Nampajärvi: ”Haastemies”	24
Kristiina Olmiala-Szép: Liikkumattomat lapset	29
Erkki Kaila: Väylä	31
Juha Laitinen: Hunnutettu nainen	32
Marjo Murto: Lehdet liplattavat	32
Leena Patjas: Runoja.....	33
Kati Urho: Draama, Harjoituskohtaus 3.....	34
Eija Nissinen: Yötehtävä 6.6.13	36
Kauko Kakko: Kohtaus suomalais-saksalaisen komppanianpäällikön uhrauksesta.....	39
Tarja Revonmäki: Viimeinen pisara	42

Aino Aatsinki-Rannanpää: Esitys yön uumenissa

Naisen vaaleus ja tummuus, valo ja varjo kulkevat ylös ja alas haihtuvat tyhjiyteen mistä ovat tulleetkin. Kauneus valuu tarpeettomana lattialla sinne missä tarpeettomat housut jo lojuvat. Tarpeettomuus nousee väsyneisiin nilkkoihin pohkeisiin polviin reisiin viipyy hetken häpykarvoissa ja puolipyöreässä pyllyssä, ei löydä lantionkaartaja uumakin on hukassa, mutta rinnat. Ne ovat. Aina tarpeettomana olleet rinnat tummine nänneineen tyrkyttävät syötävää koko impotentille laumalle. Velli on laihaa, hitusen huonompaa kuin tyhjiys. Suu pysyy punaisessa supussa. Suttuinen katse yrittää kätkeytyä houkutukseen ja houkutus hukkuu väsymykseen.

Kiihottuneet poliisit tarttuvat toisiaan kurkusta. Eivätkä todella tiedä mitä tekevät. Tietoisuuteen on vaikea palata. Esitys on jo loppunut, mutta tora jatkuu virkapukujen välillä kunnes jokainen nappi on takista irti.

Anne Maskula: Norjalaispoliisit tappelivat strippibaarissa (Opettajan määräämä tarinan otsikko)

Norjalaisessa Flåmin pikkukaupungissa elämä sujui muutoin verkkaisesti, mutta loppuviikosta meno muuttui, kun kaupunkiin ilmestyivät öljynporauslautalle matkaavat tai sieltä palaavat miehet jatkoyhteyttä odottamaan. Varsinkin työkomennukselta palaavat kaipasivat jo kovasti viihdykettä lautan yksitoikkoisuuden jälkeen. Olutta kyllä oli tarjolla, mutta jotain puuttui: kaupungissa ei ollut strippibaaria. Hanssenin Johan, paikallisen vaatimattomanpuoleisen ravitsemusliikkeen omistaja, sai myös tuosta murheesta kuulla katkerankarvaita huomautuksia asiakkailtaan. Vaan mistä hän siihen hätään olisi ammattiriisujattaren palkannut. Olisi siitä sitä paitsi tullut kotonakin sanomista, sen verran Johan vaimoan tunsu.

Mutta jollain ne verorästit piti maksaa. Siispä Johan päätti astua hieman syrjään rehellisyyden kapealta polulta. Sodassa ja rakkaudessa kaikki on luvallista, ja Johan päätti, että ravintolanpito on oikeastaan vähän kumpaakin, kun oikein laveasti ajattelee.

Johan ähelsi isolle pahvinpalaselle tikkukirjaimin kyltin: STRIPPAUSTA ILTAISIN KLO 11. Kyltin hän teippasi ravintolan ikkunaan. Ja nyt alkoi uusi elämä Johanin ravintolassa. Ovi kävi ja olut virtasi, kun miehet tulivat jo alkuillasta varmistamaan hyvän paikan ennen hartaasti odotettua esitystä.

Kello tuli yksitoista, mutta mitään ei tapahtunut. Vartin yli tunnelma alkoi olla jo melkoisen hermostunut. Puolelta se sitten alkoi. Ensin miehet mukiloivat Johanin, joka jollain konstilla onnistui pakenemaan paikalta. Siirtyivät sitten muksimaan toisiaan.

Puolenyön tienoilla tulivat poliisit paikalle. Ei siinä rytäkässä kukaan oikein ehtinyt selittämään, mistä tappelu johtui. Joku sopersi jotain stripparista. Jonkinlainen väärinkäsitys siinä syntyi, ja sinitakkiset uskoivat takahuoneessa piileskelevän neitokaisen, joka odotti siellä tilaisuutta päästä heittelemään vaatteensa yksi kerrallaan ympäri salia. Pitäisi tuo kaunokainen vaan käydä noutamassa salin puolelle. Tässä kohdin ei vapaaehtoisia tarvinnut kysellä, kaikki olivat halukkaita lähtemään takahuoneeseen tuota tehtävää suorittamaan. Vaan jonkun olisi jätävä saliin tappelijoita vahtimaan. Ei siinä päästy neuvottelutulokseen keskustelemalla, joten nyrkein asiaa ruvettiin selvittämään.

Viimein voittaja selvisi ja parhain nyrkkisankaripoliisi marssi takahuoneeseen voittajan elkein. Palasi hetken kuluttua perässään vieläkin kalpea Johan. Yritti tuo siinä kaikkien maassa retkottavien miesten keskellä sopertaa, että kyllä hän ehkä ensi viikoksi yrittäisi stripparin palkata.

Elvi Auvinen: Häämatka

Oli vietetty Helluntaihäät. Seuraavana arkena tehtiin häämatka Haaparantaan skootterilla. Mentiin ostamaan siihen renkaita, kun olivat niin kuluneet. Matkalla mies huuteli tiheään:

- Pelottaako, paleleeko?

Miten siinä helteessä olisi voinut palella? Tuntui, että helleraja oli rutkasti ylitetty, kun kävelin Arpelan tietä lähimpään kauppaan paikkoja hakemaan, kun takarengas puhkesi. Olin kävellyt varmaan kuusi kilometriä, kun ohi ajoi kuorma-auto, jonka ikkunasta ”prinssi” vilkutteli. Kyllä otti päähän. Jäin ojanpenkalle istumaan, kaipa se sieltä takaisin tulee.

Istuin kuumana kesäpäivänä melkoisen tovin ojanpenkalla. Janotti niin valtavasti.

On tämäkin häämatka, ajattelin. Kyllä se unelmissa oli aivan toisenlainen. Että pitikin lähteä juuri tuon miehen matkaan. Lähettää nyt minut niitä paikkoja hakemaan. Kylläpä se viipyy, vaikka autolla meni. Tulihan se viimein sieltä. Onneksi oli tajunnut ottaa taksin, ettei tarvinnut takaisin kävellä.

Taksi pysähtyi kohdalle ja etuovi aukaistiin. Mies sieltä huuteli:

- Hyppäähän takapenkille, että päästään sitä rengasta paikkaamaan.

Loppumatkan mies keskusteli vilkkaasti taksikuskin kanssa paikkakunnan työtilanteesta. Minulle ei ollut mitään asiaa. Pyörän luokse päästyämme aloitti riuskin ottein renkaan paikkaamisen ja murahteli:

- Olisi tuon luullut Haaparannalle asti kestävä. Mitä sinä niin kauan viivyit? Olisi tuossa ajassa pitänyt keritä jo käydä siellä kaupassa.

- Kuule, ei näissä ajosaappaissa tällä helteellä pikajuoksuvauhtia mennä! Olisit itse lähtenyt sinne kauppaan! Kyllä minä olisin voinut jäädä sitä pyörää vahtimaan, sanoin aika kipeästi.

- Olisikin pitänyt itse lähteä, oltaisiin varmaan jo lähellä Haaparantaa. Onneksi pääsin sen kuorma-auton kyytiin. Jospa kuitenkin ehditään sinne rengasfirmaan ennen liikkeen sulkemista.

- No niin, nousehan pukille sanoi mies. Jatketaan matkaa.

Saatiin ostettua sopiva rengas, jota piti vähän mutavellillä entisöidä, ettei vaan menisi tullia.

Mies oli Helsingissä opiskelemassa vielä kaksi vuotta ja sitten vasta muutimme yhteiseen kotiin Rovaniemelle. Hänessä alkoi ilmetä savolaisen päällysmiehen elkeitä. Pitää tehdä näin ja näin, ei niin, ei niin... Iltaisin minua tahtoi itkettää, enkö minä osaa tehdä mitään hänen mielikseen? Mutta siitä se riemu alkoi:

- Meillä ei itketä! Se on heikkoutta.

Mutta sitten tuli vuosia, että hän oli kaukana töissä ja paljon poissa kotoa, Jos ei töiden takia, niin harrastusten. Purjelentoa, kelkkailua ja kalastusmatkoja. Niihin minä en halunnutkaan mukaan, tuskin kysyttiin.

Oltiin oltu pian viisi vuotta naimisissa, eikä perillisistä ollut tietoa. Meitä pyydettiin jo asumaan tuhkamunien laaksoon. Siellä asui vain lapsettomia pariskuntia. Minä halusin kovasti lapsia, mietin jo entisiä poikaystäviä, josko heistä olisi apua? Kaikki kivat olivat jo naimisissa, enkä halunnut heidän avionsa rikkojaksi. Omasta en niin pitänyt väliä.

Kyllä minä kaikkeni yritin. Minä joka olen aina pelännyt isoja vesiä, lähdin hänen kanssaan jopa laivurikursseille. Olin huomannut, että miehellä on tapana innostua milloin mistäkin asiasta ja jättää sitten kesken. Saaristo- ja rannikkolaivurikurssi käytiin yhdessä. Sain hyvän todistuksen molemmista. Hän oli tyytyväinen siihen yhteen, jonka sai.

Vuosien varrella minua on ruvennut ärsyttämään miehen tapa mitätöidä kaikki tekemiseni. Joka asiassa hänen pitää olla neuvomassa ja opettamassa. Pitääkö kaikki aina tehdä juuri niin kuin hän haluaa ja juuri silloin kun hän haluaa? Pitääkö aina verkoille lähtiessä varmistaa, että on mela ja kirves mukana, että saa kolauttaa, jos ei ala vene mennä sinne minne pitäisi?

Vieläkään, yli viidenkymmenen vuoden jälkeen, en ole ajatellut avioeroa. Kuristamista kyllä useinkin.

Jouni Mertanen: Maiju

Punainen korkea lautaverhoiltu rakennus oli alun perin tehty kunnan viljavarastoksi, mutta nyt rakennus toimi kotiseutumuseona. Ovet olivat sinapinkelliset ja niiden edessä oli ruosteinen poikkitelkä, josta roikkui iso munalukko. Ovelle nousi leveät luonnonkiviset portaat joilla Maiju istui.

Hän oli jättänyt vanhan naistenpyöränsä nojalleen piiskuupetäjää vasten, joka oli kasvanut satoja vuosia viljavaraston ja kirkon puolella välissä, aivan kylätien varrella. Pyörän ohjaustangossa roikkui Maijun kulunut reilumman kokoinen käsilaukku, josta vetoketju oli jättänyt hampaat väliin ajat sitten.

Maiju kaivoi sinisen verryttelytakin taskusta piipun, ja tupakkamassinsa. Hän täytti piipun pesän Virginalaisella, vaalealla tupakalla, paineli peukalolla tiiviimmäksi, kohotti sen huulilleen, imi piippua ja paineli peukalolla. Tupakat hän asetti viereensä portaille, työnsi kätensä syvälle verryttelyhousujen taskuun ja etsi kaiken muun tavaran seasta tulitikut.

Ensimmäisellä tikulla Maiju paahtoi piipun tupakan pintaa. Hän asetteli piipun ahavoituneille huulilleen, antoi sen liukua terävän leuan pienellä liikkeellä suupieleen, raapaisi tulitikun ja piipun syttyessä vaivalloisesti teki rauhallisia imuliikkeitä. Piippu syttyi ja Maiju nautti siitä pitkien silmäripsien laskeutuessa levollisesti alas. Hän nojasi museon seinään, odottaen kellon tulevaisuutta puoleen päivään.

Vielä vuosi sitten Maiju oli ollut töissä kaupassa. Syksyllä hän oli päässyt eläkkeelle, mutta keväällä kunnan kulttuurisihteeri oli jo soittanut ja kysynyt Maijua museoon oppaaksi. Se kesävirka sopi sosiaaliselle Maijulle erittäin hyvin. Hän kyllä oli joutava päivystämään kesänsä museolla. Perheettömänä häntä ei kukaan kaivannut ruuan tekoon tai muutenkaan tarvinnut olla jollain kellonlyömällä jossain erityisesti ja työpaikalta oli lyhyt matka siirtyä kylän baariin museon sulkemisen jälkeen.

Maijun päässä oli vihreä raitainen Castrolin mainoslippis, jonka muovilipan lävitse kesäpäivän aurinko loi hänen hyvin ruskettuneelle ja uurteiselle otsalle violetin varjon. Silti Maiju joutui siristelemään kirkkaassa valossa vihreitä silmiään. Lippiksen alta pursusi runsas puolipitkä valkeanharmaatukka, jonka leikkaamiseen oli käytetty tylsiä sakseja tai suorastaan puukkoa, sen verran epätasainen leikkuujälki latvoissa oli.

Maiju vilkaisi ranteessaan roikkuvaa isotauluista kelloa. Viisarit olivat ylittäneet puolenpäivän. Hän nousi huokaisten seisomaan. Maijun olemus oli ryhdikäs. Sininen verryttelyasu oli tiukasti hänen päällään, paljastaen leveät hartiat ja kapean lantion. Jalassaan Maijulla oli mustat, melkein harmaaksi kuluneet lakeerikengät.

Maiju käveli rauhallisin askelein polkupyörälleen, otti käsilaukun ja meni takaisin museon portaille. Hän kaivoi laukustaan avaimen, avasi lukon ja nosti painavan metalliteljen kevyesti alas portaiden kupeelle. Sitten Maiju jatkoi laukkunsa penkomista ja löysi punaisen kynsilakan. Hän istuutui portaille ja keskittyi peittämään lohjenneet lakkakohdat kynistään. Piippu roikkui sammuneena suupielessä.

Keltainen Taunus kaartoi museon eteen. Vanhempi pariskunta nousi autosta ojennellen käsiään.

- Se on Huovisen pariskunta Porvoosta tullut kotona käymään? Maijun matalana karhea ääni kaikui pihamaan ylitse tulijoille, ennen kuin nämä edes huomasivat portailla seisovaa museon esittelijää.

- Sekös se Piipposen Maiju siellä portailla on? mies kysyi ja koetti nähdä vasten aurinkoa olevan henkilön. – Ääni on niin tuttu.

- Minähän se täällä kesäpäivääni kulutan, Maiju vastasi ja kopisutti piipun pesän tyhjäksi portaan reunaan.

Päivi Orjasniemi: Ensimmäisen kurssipäivän iltatehtävä

Maippi päätti ensimmäisen kurssipäivän passittamalla meidät kämpille tai kylille ja antamalla tehtäväksi kirjoittaa lyhyttä proosaa, aiheena Sodankylä. Hän ohjeisti tekemään sen haistamalla, maistamalla, näkemällä, kuulemalla ja tuntemalla. Luki siinä Maippin tehtävänannossa lopuksi ”plus se kuuluisa kuudes aisti”, mainiten vielä, että ”joillekin se voi olla se kaikkein tärkein aisti.”

Ilman kuudetta aistia minä en olisi täällä. Vielä kun lumet olivat maassa, kutsu alkukesään kävi. Se tuli jostain sisältäni. Vaistosin, siihen oli vastattava. Oli tultava Sodankylään aistimaan lisää ja kirjoittamaan siitä samalla, vähintään muutamalla sanalla.

Oli nähtävä kulleroitten kukinta, hitaasti virtaava Kitinen ja Jeesiöjoki. Käveltävä aamulenkki niitten solmukohtaan pesiytyneellä Pappilanniemen luontopolulla. Omassa kotipihassani olisin nähnyt kullerot vielä lähempää ja vesistöä joka ikkunasta. Kotikonnuillakin olisi kulkenut pitkin ja poikin kävelijää odottavia polkuja.

Heti ensimmäisenä kurssipäivänä oli pakko päästä kävellen haistelemaan kauppareissulla alkukesää. Myös pihlajaa ja sen pistävää tuoksua. Kotiniemessämme olisi ollut kymmeniä kukkivia pihlajia. Olinko koskaan huumaantunut niitten tuoksusta? Miten saakaan sama tuoksu eri ympäristössä uuden merkityksen.

Kirjoittamisopettajia ja kirjoittajakavereita oli ehdottomasti lähdeävä kuuntelemaan ja sen kautta löytämään itselle ideaa ja inspiraatiota. Epäsosiaalisena erakkona olisin paljon vaivattomammin löytänyt netistä kirjoituskurssin, jota olisin omalla ajalla kotoa käsin voinut edetä. Mutta se ei riittänyt. Kirjoittavien ihmisten ääniä piti erakon päästä kuuntelemaan satojen kilometrien päähän.

Viime kesän kirjoittajakurssilla muistin nauttineeni iltapalaksi valmissalaatteja siskontyttären kanssa. Niitä samoja, joita en kotiini koskaan ostaisi. Mietin silloin, miten

voikaan kaupan salaatti maistua niin rapealta ja tuoreelta. Sitä ihmettä piti tulla uudestaan rouskuttamaan, tällä kertaa oman tyttären kanssa.

Lasken käteni soluasunnon kuluneelle pöydälle ja tunnustelen hitaasti sormillani pöydän rosoista pintaa; viiltoja ja kulumia, elämänmerkkejä. Mietin, missä ovat nyt nämä täällä asuneet ja opiskelleet, äitien ja isien pojat. Minne maailmalle ovat lähteneet, mistä paikkansa löytäneet. Kovin lämpimästi en aikoinaan oman poikani ja hänen kavereittensa elämänmerkkejä tutkaillut, varsinkaan niitten eräitten kotibileitten aikaansaamia.

Maanantai-illan päätteeksi ukkosen jylinä kuului enää muistona ja kivennäisvesi kielenpäällä kutkutti, avattu kahvipakka purki aromejaan ylähylyllä, sormet tunnustelivat illan viimeisiä kohtia näppäimistöltä, innostui upouusi jääkaappi vielä hetkeksi hyrisemään, kaverina säestämään sieluni säveliä. Luultavasti sen saman, joka kutsun minulle Sodankylään esitti.

Marja Poutanen: Ristiriita!

Nousin Vihtiin menevään bussiin Kampissa. Kuljettaja oli mielestäni vanha. Ehkä kahdeksankymmentä. No, ei kai sentään.

Eväänä oli ollut valmislihapullia. Sen haistoi hengityksestä.

Hän otti mummokärnyni ja työnsi sitä vihaisin liikkein tavaratilan lattiaa vasten poikittain. Kaikki kuljettajat tekevät niin pilaten laukkujen pyörät ja akselit usein jo ensimmäisellä kuljetuskerralla.

Mitähän varten menin etupenkkiin kun niin kovin sitä kuljettajaa vihasin? Ehkä halusin kiduttaa itseäni hiukan.

Kuski otti turpeilla käsillään vankan otteen ohjauspyörästä, tähysi tietä "lentäjän poika"-mallisten lasiensa läpi ja lähdettiin. Sangat laseissa olivat ehkä kultaiset. Maksaneet aikoinaan puolen kuun

palkan. Joskus 60-luvulla. Linssejä uusittu aika-ajoin. Nyt olivat tavattoman likaiset. Pesua vailla.

Myös hiukset olivat likaiset. Harmaat. Huolellisesti kammatut. Näki miten päin kammalla on missäkin kohdassa vedelty, koska kamman piikkien jättämät jäljet näkyivät rasvaisessa tukassa hyvin.

Paita ja villapusero näyttivät siisteiltä, mutta housut kiilsivät liasta.

"Onkohan sillä vaimoa?" mietin. Jos on, niin varmaan on sellainen permanentti päällinen jakkupukumimmi.

Mitähän se tuumaisi, jos pukkana sanoisi, että sulla varmaan on vaimosi kuva lompukissa. Näytä sitä.

Kumarruin penkissä eteenpäin ja esitin asian kuuluvalla äänellä. Kuljettaja säikähti niin, että karahti niska aivan punaiseksi. Turpeat kädet vavahtivat ohjauspyörän kehällä juuri silloin kun otteen olisi pitänyt olla tiukka. Linja-auton keula syöksähti tuon lyhyen herpaantumisen hetkenä läpi tietyömaan suojapuomista, ja etupyörät vaipuivat akseleita myöten pehmeään hiekkaan.

Kuljettaja istui siinä penkillään kuin mitään ei olisi tapahtunut ja sanoi: "minulla ei ole vaimoa."

Leena Pyhäluoto: Ulko-ovella

”Mihi meet”, Maija huutaa Allulle, joka laahustaa varsiluutaa kantaen pihaan johtavaa tietä isolle tielle päin. Olallaan hän roikottaa vanhaa juuttisäkkiä, josta kuuluu kilinää.

”Luutakaupale, ei oo rahhaa, pullot on tyhyjät. Ja mitä kyselet, en oo ukkos. Äitis käski sun perrään kysellä, vaan oonko kyselly, en oo.”

Taijan mennä siihe uuteen talloon, siino nuori emäntä, vois kosiakki samala.

Puolivälissä matkaa Allulle tulee tarve tyhjentää rakkoaan. Hän laskee luudan maahan ja kiepsauttaa nopealla liikkeellä pikkukaverinsa ulos ja antaa tulla. Allua ei häiritse, vaikka ohitse pyöräilevät koulupojat nauraa räkättävät ja huutavat:

”Meekkö luutakaupoile, luulekko saavas tuon rotiskon myytyä?”

Hetken kuluttua Allu kääntyy talon pihaan ja ehtii nähdä kahden pikkutytön juoksevan ulko-ovelle. Kun mies on viimein ovella, tyttöjä ei enää näy.

Katoha, ite emäntä, meinaa laittaa oven lukkoo. Niin ne aina, nämä nuoremmat, mutta jospa onnistusisin ujuttamaan itteni sisäle. Tuo nisu haju tuntuu nii hyväle, on varmaan leiponu. Kato kato, ku on pettynee näkönen, iha ku ois jääny kiini jostain vääryyvestä.

”Osta luuta, hyvä luuta.”

”En osta, en tartte, meilä isäntä hankkii harijat.”

”Keitäkkö kahavit?”

”En nyt jouva. Pikkutyötöt on päiväunila, ei passaa herättää.”

Valehtelleeki.

”Onko sulla tuoretta nisuva?”

Joha meni hilijaseksi, ei kehtaa myöntää. Jo on emäntä täsä talosa.

”Äitii, tuu tänne”, kuuluu sisältä.

”Mun tarttee mennä, lapsi huutaa, voi tippua sängystä, jos en mee kattoo.”

Ei sen kokoset ennää mistään tipu, sen verra minäki kakaroista tiiän.

”Anna ees markka.”

”Kyllä nyt Allun pittää lähtä, ostan sen luuvan joskus toiste”, nainen sanoo ja vetää oven kiinni.

Et kuite osta. Mutta tuun kiusala uuvestaan, vaan kosimaan en rupia, tuomosta.

Sisko Sammallahti: Tapahtui Töölöntorilla

Minulla on Helsingissä pieni kortteeri, joka piti kalustaa. Olin ostanut huutokaupasta puisen pulleamahaisen lipaston. Tarkoitus oli viedä lipasto Oulusta Helsinkiin ja viettää samalla ystävättären kanssa ikimuistoinen viikonloppu kahdestaan pää-kaupungissa. Kotona kerroimme aviopuolisoillemme muuttoasian vähän todellista laajempänä, ihan muuttokuorman viemisenä Helsinkiin.

Matkan tekoon meni koko päivä, kun pääsimme lähtemään Oulusta vähän myöhässä. Minä ajoin Jyväskylään asti. Siellä ruokailimme pikaisesti ystävättäreni Arjan veljen luona puolimatkan krouvissa ja sitten rattiin hyppäsi Arja. Ajon aikanakin täytyy tietysti pitää taukoja ja aikataulu venähti niin, että tulimme Enirosta tulostetun kartan mukaisesti suoraan Töölöntorille, mutta vasta illansuussa. Ilma oli suppuinen ja sumuinen, mutta löysimme torilta helposti parkkipaikan. Minulle oli etukäteen kerrottu, että torille saa parkkeerata yksityisautoja, mutta parkkimittariin pitää syöttää rahaa aamulla yhdeksältä. Olimme ylpeitä ja onnellisia, että park-keeraaminen oli onnistunut niin hyvin. Bemari ihan lopsahti suunniteltuun paikkaan. Meillä oli kiire pesulle ja Helsingin yöhön.

Vietimme pitkän ja kivan illan keskustassa ja loppujen lopuksi kävi niin, että minä yövyin Töölönkadun kortteerissa yksin. Kello oli onneksi herättämässä varttia vailla yhdeksin sinä lauantaiaamuna. Puin päälleni ja kävelin Töölöntorille viemään rahaa parkkimittariin. Hieraisin oikeasti silmiäni tajutessani, että autoni oli kadonnut! Ajatus kulki vielä vähän sykäyksittäin lyhyen yön jälkeen. Mietin, mihin Helsingissä kuljetetaan poishinattavat kulkuneuvot. Enpä ole ottanut asiasta selvää. Pitäisikö soittaa helsinkiläiselle ystävättärelle? Ei vielä näin aikaisin lauantaiaamuna.

Astelin lähemmäksi toria ja huomasin kauhukseni, että yön aikana torille oli noussut torikojujen armeija. Lauantai onkin toripäivä! Lähestyin pelokkaana torin keskustaa ja näin torikahvilan, jonka terassilla istui kaksi miestä. Kävisinkö kysymässä heiltä, mihin Helsingissä hinataan väärin pysäköidyt autot. En taida kehdata; ajattelevat varmasti, että siinä on taas nainen tyrinyt auton kanssa.

Lähestyin kahvilaa varovasti ja näkymä aukeni: kahvilan takana torikojujen välissä seisoi minun kullanvärinen Bemarini keskellä Töölöntoria! Voi kun hävetti. Sen se sumu teetti. Tuntuikin niin helpolta tuo parkkeeraaminen. – Päättelin, että on parasta jättää auto paikalleen koko viikonlopuksi. Selviäisin yksillä sakoilla. Ja niin tapahtui.

Auto seisoi torilla perjantai-illasta sunnuntaihin puoleen päivään, kunnes olimme lähdössä takaisin Ouluun matkatavaroinemme. Onneksi aukaisimme takaluukun ja huomasimme

muuttokuorman: pulleamahaisen lipaston. Saimme tuttavain kanta-maan sen ylös kuudenteen kerrokseen. Olisi ollut vaikea kertoa kotona, miksi vietimme kahdestaan kokonaisen viikonlopun vain käyttääksemme piironkia pääkaupungissa.

Kalle Tenhunen: Ilmaista kyytiä

Elettiin sotien jälkeisiä vuosia. Kevät oli jo edennyt pitkälle Dalai-Laman näköisen Kuros-Villen hiihdellessä lähellä olevan rautatien varteen. Rata kulkeutuu Pieksämäeltä Venäjälle. Tuohon aikaan se toi radanvarren asukkaille monenlaista mielenkiintoista nähtävää. Monesti Ville oli sinne tullut seuraamaan junien liikettä. Idästä tuli tavarajunia, jotka olivat täynnä karjaa ja ihmisiä sekä kaikenlaista tavaraa. Itää kohden tavarajunien lastina oli mitä parhainta puutavaraa sotakorvauksina Venäjän itsensä aloittamasta sodasta. Vaikka Kuronen ei ollut mitenkään kiroisa mies, tuolloin hänen hampaittensa välistä sähähti ruma sana noista ryssistä ja ennen kaikkea Stalinista, joka oli hänelle kuin itse Perkele.

Nyt Ville oli jo himpun verran rauhallisemmalla mielellä, ellei suorastaan toiveikkaana. Hänellä oli vakaa suunnitelma matkustaa junalla ns. jäniksenä kymmenen kilometrin päässä olevaan kauppalaan. Niinpä Ville oli nyt hiihdellyt radan varteen itse valmistamillaan ja tervaamillaan suksilla. Reppu keikahteli miehen olkapäillä. Asettautuipa hän aivan radan viereen, kääntyen kuitenkin junan tulosuuntaan kuin olisi tavoitteenaan ollut ylittää rata junan mentyä ohi. Muut olivat kuitenkin suunnitelmat miehellä mielessään. Nyt juna alkoikin ylämäessä hiljennellä vauhtiaan. Höyryveturin ja vaunujen puhkuessa ohi, hän kiepahti viimeisenä jyristelevän vaunun jälkeen tarrautuen sen pyöreään puskuriin. Villeä nauratti tällainen seikkailu. Kohta hän olisi Pieksämäellä aivan ilmaiseksi. Ylämäen jälkeen vauhti kiihtyi yhä hurjemmaksi lumisella radalla. Sukset luistivat mainiosti. Napakka oli miehen ote puskurista. Lumi pölysi ja Kuronen oli riemuissaan vauhdin hurmasta suksiensa läpäyttäessään allaan.

Sitten tapahtui aivan hirveitä. Oli kuin karhu olisi tarrannut hänen hartioihinsa. Totisesti tämä riuhtaisu tuntui luissa ja ytimissä. Ote junan puskurista irtosi ja hän paiskautui kasvoilleen radalle kiskojen väliselle hiekalle. Mitä olikaan tapahtunut? Ei sen kummempaa kuin että ratakorjausten ansiosta radalle oli tuotu hiekkaa kymmenien metrien matkalle. Tietystihän suksi ei enää hiekalla luistanut kuin ennen lumella. Nopeastipa oli iloinen nauru häipynyt Kurosen naamasta vaihtuen suureksi hämmästykseksi. Mites tämä ilmainen huvimatka vaihtuikin tällaiseen kuperkeikkaan.

Miehen viimein selvittyä jaloilleen, matka tapahtuikin nyt hiljaa ja vaivalloisesti hiihdellen. Sauvoilla ei juurikaan onnistunut työntelemään eteenpäin. Tuntui jotensakin kuin kädet olisivat olleet vielä hartioissa kiinni, mutta kipeää se teki.

Marita Tuomilaakso: Ensimmäinen luku hahmotelmasta Kuparin hohto

Hiki kasteli kainalot, huivi retkotti ja tukka valahti.

Reeta keräili kaluja talteen, oli ollut apuna jo aamuvarhaisesta lähtien. Isä oli karjaissut tytön pajalle heti tämän selvittyä navetasta.

Janokin oli, varmaan kummallakin, mutta vasta lähempänä puolta päivää isä tokaisi, että menhän jo äitisi avuksi, että tästä pääsee viimein puoliselle.

Reetan isä Niko oli tarkka ja ankara mies. Se oli hänen vahvuutensa - ja heikkoutensa. Ilman tinkimättömyyttä ei Hägglundin kuparipajan mainetta olisi pidetty semmoisena kuin miksi se oli vaari Veetin aikana noussut ja mimmoiseksi Niko oli sen vakiinnuttanut.

Reeta tunsu epämääräistä syyllisyyttä, ja nyt, kun hän kävi pitkälti seitsemättötoista, hän oli hiljalleen oivaltanut.

Ei hänestä tulisi kupariseppää.

Ei tulisi kupariseppää - ei, vaikka hän kuulemma oli roteva, työihmisen näköinen. Ei, vaikka hän oli piitiäisestä asti pyörinyt pajassa isän pikkuapulaisena ja vaikka hän tunsu tarkoin eri työvaiheet. Ne hän osaisi vaikka unissaan.

Silti hän ei ollut saanut tarttua pajan työkaluihin muuten kuin tuodakseen tai viedäkseen niitä paikoilleen.

Hän oli tyttö.

Kaksi seuraavaakin sisarusta oli tyttöjä, ja nuorimmainen, veli, hänestä ei vielä mitään voinut sanoa.

Suuri pettymys oli vähitellen vakaannuttanut iloiset hyörimiset. Ei häntä laulattanut kuten ennen, ei hän pyrhdellyt juoksuaskeileita asioita toimittaessaan, ei hypännyt iloisena aamuisin vuoteelta tai kiirehtinyt hänelle vähitellen sälyttyneisiin aamuaskareisiin.

Ei Reeta ollut mielipahaansa ääneensä ilmaissut tai selityksiä isältä sen enempää kuin äidiltäkään kysellyt. Oli vain pyöriteltyt sitä mielessään.

Aiemmin hän ei ollut älynnyt edes ihmetellä, miksei koskaan puhuttu naisista sepänammatissa. Tosiaankin, kun asiaa oikein pohti, miehiähän sepät aina olivat, ilman muuta.

Hän ei ollut huomannut aiemmin edes sitä vastakohtaisuutta, että sepät olivat miehiä ja hänestä tulisi isona seppä, tytöstä.

Haave himmeni, pettymystä oli vaikea sietää. Siihen asti isä oli häntä kehunut, apulaisekseen sanonut, näyttänytkin, miten tehdään, selittänyt, kertoillut tarinoitakin ja sattumuksiaan. Nyt Reeta tunsu itsensä mieroksi isän pajassa.

Isän autteleminen oli tämän jälkeen alkanut tuntua raskaalta, pakolta. Pettymys kouraisi joka kerran hänen astuessaan pajaan.

Hiljalleen hän siihenkin sopeutui, mutta mielikseen hän ei enää pajaan mennyt.

Ei Reetaa ollut koskaan moitittu huithapeliksi, vaikka laulelikin usein. Hän oli pienen ikänsä tahtonut olla vanhempiansa mieliksi, olla heille hyvä tyttö, tekevä ja oppiva.

Hän halusi olla voimakas ja vakavamielinen - niin ja jaloryhtinen, ihan niin kuin kirkkoherran rouva, salaperäinen ja kaukaa tullut.

Kun hyräily hiljeni, hypähtely muuttui askellukseksi, jäi jäljelle vakavuus, ehkä jopa ryhdin ankaruus. Nuori tyttö kulki ja toimitti kuin aikuinen nainen, turhia tempoilematta.

Pajasta pihalle nyt tultuaan tytön olemukseen tuli kuitenkin jotakin pehmeyttä, pilkahdusta.

Reeta istahti kaivon kannelle, kiireemmäkseen. Kevät oli ollut myöhässä, mutta kesä kiirehti ja kuroi umpeen ne pari viikkoa. Maisema vihertyi silmissä, ja puut, ne suorastaan kohahtivat vihreiksi. Pitkän, harvinaisen lumisen talven jälkeen se tuntui kuin ihmeeltä, vaikka se toistuikin joka kevät.

Linnut suorastaan metelöivät, tuntui Reetasta, kaunista laulukonserttia kylläkin, mutta kaikki kilvan niin, ettei tahtonut yksittäistä liverrystä erottaa.

Tytön katse hakeutui navetan sivuitse kauas, yli vihertyvän laitumen, etäällä häämöttävään aitaan. Sen takana alkoivat naapurin maat, ison talon laakeat pellot ja laitumet.

Reeta vetäisi huivin hartioiltaan, kiepautti letit selkäänsä ja hymyili.

Hän muisti edellisyön unensa, ihanan tunnelman, raikkaan riemun. Hän ei tahtonut muistaa, miten sama uni tummui pettymykseksi. Unen auvoinen tuntu kuitenkin jäi itämään mieleen kuin olisi heläyttänyt koko neitomaista kieltä.

Hymy sammui samassa, isä seisoi pajan ovella. - Tyttö, mitä sinä laiskaillet, mene jo.

Kari Välimäki: Niilo Naskali, julkipoliisi – romaanin alku

Niilo Naskali kiroaa pitkään ja hartaasti. Että pitikin heiluttaa poliisikorttia ja vaatia päästä koeajelulle, vaikka tivoli ei ollut vielä edes auki. Täällä hän joutuisi nyt kököttämään tuntisotalla ennen kuin tivolinväki saisi maailmanpyörän taas liikkeelle. Mutta näkökulma on uusi ja kaupunki näyttää hienolta. Metsää on yllättävän paljon, vaikka viherpiipertäjät sanovat, että sitä ryöstetään ja raiskataan sääliittä ja raiskauslain pitäisi koskea metsää yhtä lailla kuin ihmisiä. Niin ja elukoita tietty, vaikka jotkut niistä kuulemma tykkäävät siitä, että niitä hyväksikäytetään.

Niilo istuu paikallaan, miettii töitään ja kaivaa nenäänsä. Vasemmasta sieraimesta irtoaa sitkas klöntti, jota koristaa muutama kiharainen nenäkarva. Kuin rikostutkinnan kuva, Niilo miettii ja pyörittelee klöntin palleroksi, yhtä tahmainen ja täynnä vääriä johtolankoja. Mies luunapittaa räkäpalleron menemään ja ryhtyy tutkimaan toista sieraintaan.

Niilon ajatukset katkeavat, kun hänen puhelimensa soi ja samalla piippaa virran vähyyttä.

– Naskali.

– Kantokoski konttorilta tere. Taas palaa.

– Älä helkkari. Missä?

– Niillä pohjoisen hakkuuaukeilla. Ollaan jo menossa.

Niilo tasapainoilee kiikkerässä gondolissa ja yrittää tähytä savua. Kummallinen villitys, hän harmittelee, polttavat hakkuista jääneitä risu- ja kantokasoja. Tämä on jo kolmas tässä kuussa. Mies nostaa kännykän takaisin korvalleen. Kantokoski saisi järjestää hänet täältä alas. Puhelin on pimeä ja mykkä.

– Saatanan saatana, hän huutaa ja paistaa puhelimensa hiekkakentälle, jolle tivoli on pystyttänyt huvilaitteita ja teltoja. Puhelin pirstoutuu ja sirpaleita lentää ohikulkevan tivolin työntekijän jaloille.

– Menikö hermot? haalariin pukeutunut nainen huutaa Naskalille, joka kurkkii gondolin reunan yli. – Vai halusitko huomiota?

– Mitään menny! Alas minä täältä haluan ja vähän helvetin äkkiä, tuli hommia.

– Eikös me sovittu, että odottelet rauhassa korjausmiehiä?

– Jos nyt pirulauta tekisit jotain asian hyväksi! Soita vaikka tikasauto. Tämä on hätätilanne.

– Pienemmän hädän voit hoitaa siitä reunan ylitse, kunhan katsot, ettei ketään ole alla, nainen naurahtaa. – Tirehtööri sanoi, ettei me makseta mitään tikasautoja tai muita. Kyllä sinä pääset sieltä pois, kun saadaan pyörä taas käyntiin.

– Soita nyt helvetti, kyllä sen joku maksaa! Naskali karjuu.

Nainen kaivaa puhelimensa haalarin taskusta ja soittaa lyhyen puhelun.

– Niillä on jokin hälytys! hän huutaa. – Lupasivat tulla, kun se on ohitse.

– Ei saatana, soita helikopteri, enhän minä sitä voi jäädä odottamaan!

Nainen huitaisee kädellään ja lähtee pois. Niilo kiroaa ja pui nyrkkiä. Että se koittelee, hän tuskailee.

Mervi Autti: Taiteilijat "Lapin henkisen elämän raunioilla" (työnimi)

Historiallinen dokumenttielokuva (30 min.)

Elokuva kertoo kolmen lappilaisen taiteilijan yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta Lapin puolesta sodan jälkeen.

1.EXT. MAISEMA. SYKSY/1944.

Mv-arkistoeelokuva: Komeita peräpohjalaisia taloja ilmiliekeissä joen toisella puolella, rakennukset palavat soihtuina.

Rikkoontunut nach Rovaniemi -kyltti maassa rojun seassa.

Hiiltyneitä raunioita, ratapihan vääntyneitä kiskoja, räjäytetty, katkennut silta kuten esim. <http://www.youtube.com/watch?v=xmf-4atb0pc>

Kuulemme rätinää ja pauketta, raunioista alkaen hiljaisuus. Sekakuoron laulu nousee: Olet maamme armahin Suomenmaa, kuten <http://www.youtube.com/watch?v=nTQ2SxovpbI>

Olet maamme, armahin Suomenmaa,
ihanuksien ihmemaa!
Joka niemeen, notkohon, saarelmaan
kodin tahtoisin nostattaa. (cont.)

Valokuvia raunioista eri puolilta Lappia.

Kodin ympäri viljavat vainiot
kalarantoja kaunistais,
jalon kansan kuntoa laulelmat
yli aaltojen kuljettais...

Kaikki, kaikk' ylös yhtenä miehenä nyt
Suomen onnea valvomaan!
Hetken työ tuhatvuosihin vaikuttaa,
isänmaahan ja maailmaan.

KERTOJA (naisääni) nousee viimeisen
säkeistön päälle:

Tämä laulu kuultiin 200-henkisen sekakuoron
esittämänä Kemissä vuonna 1945. Sota oli ohi ja Lapin
maakuntaliitto järjesti laulu- ja voimistelujuhlat
evakosta palaavien kunniaksi.

Maaherra Uno Hannula lausui kuinka "juhlamme tulevat
olemaan vaatimattomat ja että moni kenties on odottanut
niiltä enemmän, kuin mitä ne nyt voivat antaa. Mutta
samoin kuin kotiin palava siirtolainen ei kädenkäänteessä
voi rakentaa kaikkea sitä, minkä sota on hävittänyt,
samoin me emme myös henkisen jälleenrakennustyön alalla
voi odottaa nopeita tuloksia."

Edellisvuoden syksynä saksalaisjoukot olivat tuhonneet
melkein kaikki Lapin rakennukset, kodit, tiet, sillat ja
kirkot.

Myöhemmin kirjailija A. E. JÄRVINEN kirjoitti vuoden
1946 Tornion laulujuhlasta kuinka

JÄRVINEN (VOICE OVER)

Se oli jotenkin järkyttävää, mutta samalla yhdistävää ja kohottavaa. [--] Laulettiinhan sananmukaisesti kotien raunioilla.

Nyt jälestä näistä tapahtumista on selvästi todettavissa, että ihminen kasvaa henkisesti vaikeuksissa. Ilmiö on sama, mikä saa hiilen muuttumaan timantiksi ankarassa paineessa.

2. TAITEILIJAT ESITELLÄÄN

A.E.Järvisen värikkäitä akvarelleja luonnosta, eränkävynnistä, nuotiolla istuskelusta.

KERTOJA

Akvarellien tekijä Aarne Erkki Järvinen oli varsinaiselta ammatiltaan metsänhoitaja. Alun perin etelän ihmisiä, helsinkiläinen. Hän tuli tunnetuksi lappilaisena eräkirjailijana, mutta myös taidemaalarina. Kirjailijana hän oli alansa klassikko ja käsite.

Kuva Järvisestä, joka istuu maassa kevättalvella akvarellia maalaamassa / feidataan Järvinen kirjoituspöydän ääressä.

JÄRVINEN

”Tarvitsen kumpaakin, niin sivellintä kuin kynääkin.”

KERTOJA

Järvisestä sodassa, tulee ilmi myös ikäluokka... (puuttuu)

Kuvia Matti Saaniosta. Häntä esittävien kuvien jälkeen valokuvia tukkilaisista, pienviljelijöistä...

KERTOJA

A.E. Järvisen tavoin alun perin eteläläinen oli Lapin kuvaajana tunnettu valokuvaaja Matti Saanio. Hänen ensi kosketuksensa pohjoiseen maakuntaan oli järkyttävä. 19-vuotiaana hän oli Lapin sodassa, joukoissa jotka ajoivat saksalaisia pois maasta.

Matti Saaniolla oli kuvataiteilijan koulutus, mutta valokuvaaminen imaisi hänet mukaansa. Saanio aloitti 1950-luvun lopulla Suomen Kuvalehden avustajana, ja hän kuvasi ja kirjoitti lehteen koko seuraavan vuosikymmenen. Silloin hän julkaisi myös ensimmäisen valokuvateoksensa "Musta talvi valkea kesä".

Kuvituksena Suomen Kuvalehden juttu 41 /1960: Suru ilman mustia vaatteita.

SAANIO (autenttinen ääni, hän lukee kirjoittamaansa em. juttua:

"Inka Maarit kuoli kuudetta lasta synnyttäessään kaukana erämaassa, kuuden peninkulman päässä lähimmästä puhelimesta. Kaksi lasta, kuusi- ja kaksivuotiaat, olivat hänen apunaan..."

Kuvia Annikki Kariniemestä ja hänen ensimmäisen kirjansa Poro-Kristiinan kansikuva.

KERTOJA

Kirjailija Annikki Kariniemi julkaisi ensimmäisen romaaninsa Poro-Kristiina vuonna 1952. Kariniemi oli Lapissa syntynyt, kirjansa päähenkilöllekin sukua ainakin henkisesti. Teoksissaan hän käsittelee nyky-Lappia ja vanhaa kulttuuria, rakkautta ja kuolemaa.

Ennen kirjailijauraansa Kariniemi oli kansakoulun ja keskikoulun opettajana ja rajavartiolaitoksen kanslistina.

Arkistoelokuva: Palataan Lapin rauniokuvaan, feidataan nykyhetkessä kuvattuihin utuisiin kuviin metsän puista, luonnosta.

KARINIEMI

"On aina ollut merkillepantavaa se, että aineellisen puutteen rinnalla on aina ja jatkuvasti noussut kansan keskeltä niitä, joille runo ja laulu, lyyrinen elämänmuoto on ollut yhtä tärkeää kuin konsanaan leipä ja jäkälä. Kun eteläisempien osien ihminen on saanut esimerkiksi sadon aikana ainakin mässäillä marjoilla ja hedelmillä ja siinä rinnalla ylistää elämän rikkautta, sen hedelmällisyyttä ja ihanuutta on runo varmaan pulpunnut nimenomaan siksi että puute on ollut kaukana ja olo ja elo on tuntunut turvalliselta. Pohjoisen ihmisen kanssa on ollut toisin, sillä mitä pohjoisemmaksi on tultu sitä enemmän on ollut saarijärvenpaavoja mutta sitä enemmän myös laulun sijaa."

Aila Juvonen: Poliisi pelastaa pedofiilin sieppaaman 8-vuotiaan sirkuskoululaistytön

1. EXT- MÖKIN PIHA - ILTAPÄIVÄ

Taustalla on punainen mökki. Pihalla on kolme poliisiautoa, ambulanssi, pakettiauto ja kaksi lehdistön pakettiautoa. Pihatielle on asetettu kaksi kameraa, joita kuvaajat yrittävät saada viritettyä. Poliisi seisoo puuhun kiinnitetyn miehen edessä. Hänen yläpuolellaan istuu 8-vuotias tyttö omenapuussa.

Miehen jalat ovat paljaat ja punaisessa maalissa, maassa on hiustuppoja. Miehen ympärillä on osaksi syötyjä omenoita ja hänen päässään on palasia omenoista, punaisia läiskiä ja kaljuja pälviä.

Tyttö katsoo rimpuilevaa miestä ja heittää sitten puoliksi syödyn omenan kovaa ja tarkasti vielä naruissa kiinni olevan miehen päähän.

YLIKONSAAPELI PIKKARAINEN

Haluaisitko sinä tulla jo alas sieltä puusta Liina.

Minä autan, jos tarvitset.

Tyttö laskeutuu, ottaa tukea sidotun miehen päästä varpaillaan, hyppää sitten maahan ja tuijottaa miestä läheltä. Poliisi kumartuu tytön puoleen.

YLIKONSTAAPELI PIKKARAINEN

Minusta olisi todella kiinnostavaa kuulla,

mitä täällä on tapahtunut.

Tyttö ei sano mitään, kävelee kohti poliisiautoa ja kapuaa sinne sisään.

Sidottu mies seuraa tytön kulkua tarkkana. Kun hän näkee vaalean ponihännän auton takaikkunasta hänen ryhtinsä lysähtää ja hän herahuttaa itkuun.

Poliisi katsoo häntä pitkään.

Hän jättää miehen kuvaajien kohteeksi, kävelee autolle, ottaa takakontista pullon jaffaa ja ojentaa sen takapenkillä istuvalle pellavapäälle.

Marko Nampajärvi: ”Haastemies”

**Elokuvasovitus   Jouko   Turkan   novellin
(Aiheita) pohjalta
Versio 2
5.6.2013**

1.INT.Näyttelijän asunto

Näemme kuinka NÄYTTELIJÄ, 45, makaa krapuloissaan sotkuisessa asunnossa.

Ovikello soi.

Näyttelijä havahtuu hereille ja odottaa tovin.

Ovikello soi uudelleen.

Näyttelijä nousee ylös vuoteeltaan, hiipii ovisilmälle ja kurkistaa siitä rappukäytävään.

Käytävällä seisoo HAASTEMIES, 57, ja POLIISI, 30.

Näyttelijä pidättää hengitystään.

Kuluu tovi.

Näyttelijä kurkistaa ovisilmästä ja huomaa miesten lähtevän laskeutumaan portaita, nojaa seinään ja huokaisee.

2. INT. TEATTERIN AULA-ILTA.

Teatterin aula on täynnä ihmisiä.

Näyttelijä juttelee ihmisten kanssa näytelmästä.

Jutellessaan NEIDIN, 27, kanssa hän huomaa oven suussa Haastemiehen keskustelemassa NARIKAN, 30, kanssa ohjelmalehtisestä.

Näyttelijä ei voi irrottautua keskustelusta Neidin kanssa.

NEITI

Tulkintanne pääosan Eskosta oli loistava. Kuinka te onnistuittekaan siinä niin upeasti?

NÄYTTELIJÄ

Onnekseni minulla oli niin monta mallia todellisuudesta, joita käytin esikuvana näytelmän päähenkilölle.

Näyttelijän on vaikea keskittyä Neitiin, koska seuraa vilkuillen Haastemiehen liikkeitä. Hän koskettaa kaulusta, joka tuntuu hiertävän kaulaa.

Narikka viittilöi Haastemiehelle ulko-oven suuntaan. Haastemies vilkaisee ulko-ovelle ja sitten väkijoukkoon päin.

Haastemies kääntyy viipyillen kohti ulko-ovea ja kävelee ulos. Näyttelijän olo helpottuu.

NÄYTTELIJÄ

Anteeksi, mutta minun on nyt mentävä. Toivottavasti tapaa vielä näissä merkeissä myöhemminkin.

NEITI

Voitte olla varma siitä.

3. INT. NARIKAN EDUSTA-ILTA.

Narikka ja Näyttelijä keskustelevat.

NARIKKA

Sanoin, että olet jo poistunut paikalta. Niinhän sovimme.

NÄYTTELIJÄ

Hyvä niin. Mitä se kyseli?

NARIKKA

Sitä vain, että olenko nähnyt sinua ja missähän mahtaisit olla.

NÄYTTELIJÄ

Okei. Hyvin toimittu. Mahtoikohan se uskoa?

NARIKKA

En tiedä, mutta ulos se ainakin lähti, katua ylöspäin.

NÄYTTELIJÄ

Okei, okei. Minäkin sitten lähden tästä. Hyvin toimittu.

Näyttelijä pukee takin päällensä ja lähtee ripeästi ovea kohden.

4.EXT. TEATTERIN OVEN EDUSTA-ILTA.

Näyttelijä astuu ulos pälyillen ylös katua. Hän lähtee vastakkaiseen suuntaan, kohti satamaa. Lumi narskuu askelten alla. Huuru nousee suusta. Näyttelijä nostaa takinkauluksen pystyyn.

5.EXT. KORTTELIN PÄÄSSÄ SATAMASTA-ILTA

Näyttelijä kääntyy katsomaan taakseen ja havaitsee tumman hahmon seuraavan. Hän jatkaa matkaansa.

Näyttelijä kääntyy katsomaan uudestaan jälkeensä ja huomaa Haastemiehen hahmon katulyhdyn valossa. Hän kiihdyttää vauhtia. Samoin tekee Haastemies.

6.EXT. SATAMA-ALTAAN PORTAAT-ILTA

Näyttelijä päättää laskeutua portaita pitkin jäätyneeseen satama-altaaseen. Haastemies seuraa perässä.

7.EXT. MEREN JÄÄ-ILTA

Kaksi hahmoa tarpoo hangessa, kaupungin valojen kajossa peräkanaa.

Näyttelijä kääntyy katsomaan taakseen ja huomaa Haastemiehen nojaamassa polviinsa. Näyttelijä pysähtyy ja aukaisee takkinsa napituksen.

Haastemies jatkaa takaa-ajoa.

Näyttelijä pakenee pälyillen taakseen.

Haastemies pysähtyy jälleen ja istahtaa lumeen pidellen rintaansa.

Näyttelijä huomaa tämän ja miettii lähtisikö apuun. Hän nostaa kätensä torveksi.

NÄYTTELIJÄ

Oletteko kunnossa!

Haastemiehen musta hahmo viittilöi näyttelijän suuntaan merkiksi eteenpäin menolle.

Näyttelijä lähtee hetken mietittyään Haastemiestä kohden.

Haastemies nousee kuitenkin ylös ja suuntaa kohti Näyttelijää.

Näyttelijä askeltaa hetken takaperin kohden taustalla siintävää aallonmurtajaa.

8.EXT. AALLONMURTAJAN REUNA-ILTA

Näyttelijä on antanut Haastemiehen ottaa itsensä melkein kiinni ja nousee kohti aallonmurtajan harjaa Haastemies perässään.

Pari lähtee etenemään pitkin aallonmurtajan harjaa kohti kaupungin valoja.

9.EXT. RANTAKATU-ILTA

Kaksi tummaa hahmoa on pysähtynyt lähietäisyydelle toisistaan. Toinen hahmoista nojaa polviinsa niiden notkuessa satunnaisesti.

Hetken kuluttua Haastemies kaivaa povitaskustaan esiin haastepaperin ja ojentaa sen Näyttelijälle.

Näyttelijä empii, mutta tarttuu sitten säälistä paperiin.

Hetken aikaa molemmat ovat kiinni paperissa.

Näyttelijä riuhtaisee paperin, avaa sen ja tarkastelee sitä katulyhdyn valossa, ilme vakavoituu.

NÄYTTELIJÄ

Minä en ole tämä paperinne mainitsema henkilö.

Haastemiehen huohotus lakkaa.

Näyttelijä ojentaa paperin takaisin Haastemiehelle.

10.INT. RAVINTOLA-ILTA

Näyttelijä astuu sisään ravintolaan. Ravintolassa on teatterilaisia, jotka viettävät karonkkaa.

Näyttelijä menee tiskille ja tilaa itselleen tuopin TARJOILIJALTA, 25.

Näyttelijä siemailee oluttaan. Hänen viereensä ilmestyy Neiti X.

FADE OUT

11.EXT. KERROSTALON PORTTIKONGI-YÖ

Porttikongin vieressä istuu jäätynyt kuollut Haastemies.

FADE OUT

Kristiina Olmiala-Szép: Liikkumattomat lapset

kurssioppien mukainen harjoitus, uutinen käsikirjoitukseksi, versio 1

Kaleva 12.6. Lasten liikkumattomuus huolestuttaa Oulun päiväkodeissa

1. INT - TARHAN PÄÄHUONE - PÄIVÄ

CUT TO:

Näemme lapsia jähmettyneinä eri asentoihin, yksi piirtämään, yksi nukketalon luo, kaksi poikaa autoleikin kesken, kaksi painimaan.

NAISHOITAJA, 45-v kulkee lapsen luota lapsen luokse ja tökkää varovasti sormella. Lapset pysyvät hievahtamatta.

NAISHOITAJA 45-v

Mikä näillä on?

Naishoitaja hätääntyy ja koittaa ravistella yhtä lapsista.

Toinen NAISHOITAJA 30-v seisoo keskellä huonetta kädet suunsa eteen nostettuna, ikään kuin huutoa peittääkseen.

NAISHOITAJA 45-v

Ihan yhtäkkiä. Herran jestas.

Mitä me tehdään? Missä Kaarlo?

MIEHEN ÄÄNI (V/0)

Sama juttu täällä. Niin ovat kuin ois pausea painettu.

NAISHOITAJA 30-v itkee. MIESHOITAJA 40-v juoksee toisesta huoneesta lohduttamaan naista.

MIESHOITAJA

Älähän nyt, soitetaan...

NAISHOITAJA 30-v itku kiihtyy.

MIESHOITAJA (CONT.)

Toimittajalle. Soitetaan Kalevaan.

NAISHOITAJA 45-v ottaa soivan puhelimen taskustaan.

NAISHOITAJA 45-v

Juu. Meillä on ihan sama juttu.

Tönkköjä ovat. Jaa että Kallen-
tarhassakin...

Yhtäkkiä lapset ryhtyvät taas puuhailemaan ihan normaalisti.

Itkevä hoitaja nostaa katseensa ja pyyhkii silmiään. Nyt vaikuttaa kuin hoitajat jähmettyisivät katsoessaan lapsia.

FADE OUT.

Erkki Kaila: Väylä

näetkö maastossa kuinka kuljin, kuuletko vielä ääneni edelläsi

toiselle solmulle tullessasi, tiedät minun kerran valinneen väärin

kavahtamatta laakson syvyyttä, autan sinutkin ylös,
mutta huipuillesi näytän vain suunnan

neljännen solmun jälkeen näet taas vain yhden jäljet

yksi kerrallaan muut erkanevat, yksi niistä muita leveämpänä

kuudennen solmun ohitettuasi älä ihmettele väylän helppoutta epäilet sen johtavan harhaan,
anna sen silti viedä

kun katsot kauas eteesi, - vielä kauemmas
saatat jo nähdä purjeet joita kohti kuljen

ja on aika merkitä reittisi muiden seurata

Juha Laitinen: Hunnutettu nainen

Terassille on katettu
vihreän curryn tuoksu
napsahtelevat riisipuikot.
Terassille johtavalla sillalla
hän itseensä syventyneenä
riisuu kasvoiltaan mustan hunnun.
Pitkät ripset varjostavat hänen silmiään.
Terassille johtavan sillan alla
virtaa äänetön joki.

Marjo Murto: Lehdet liplattavat

Lehdet liplattavat
kivitasku singahtaa lehtien lomaan
jalka tömähtää asfalttiin
kaiku koskettaa
hiuksiani

Leena Patjas: Runoja

I

meidän harakat
suuria ja lihavia
kuin
korppikotkat
rakentavat pesiään ja ruokavarastoja
liitelevät löyhötellen kylän yllä
kotikylällä löyhötellen liitelevät

II

minä olen kuin harakka
minä kaikkea kiiltävää
suosin
siitä ompelen
takkiini kuosin

III

sinä minulle naurat
tuli mukanas
harakan aurat

IV

harakalla päällään takki
sihtaa sateenkaaren väreissä
kuin
myrkkylasin pinta
ylpeilee
heiluttaa pyrstöään kuin viuhkaa

V

nivelrikon kangistama harakka
hypistelee repaleisia sulkiaan
tuulenhengi saattelee irrallista sulkaa
vie
maahisen makkuuksille

Kati Urho: Draama, Harjoituskohtaus 3

Naisopettaja istuu luokkahuoneessa vanhempia vastapäätä.

OPETTAJA

Kiitos kun pääsitte molemmat tulemaan.

ISÄ

Piti peruuttaa tapaaminen tämän vuoksi.

ÄITI

Ole hiljaa! (*opettajalle*) Anteeksi, jatka ole hyvä.

OPETTAJA

Teidän Annikkinne on....melkoisen vilkas yksilö.

ISÄ

Perittyä meikäläiseltä! Isin tyttö!

ÄITI

Anna opettajan puhua!

OPETTAJA

Annikki on oppivainen tyttö, mutta itseilmaisussa on parantamisen varaa.

ISÄ

Puhu suomea.

ÄITI

Shhhh!

OPETTAJA

Suoraan sanottuna Annikki on kuin myrsky rauhallisessa luokassamme. Hän häiriköi tunneilla ja kiusaa muita oppilaita.

ÄITI

Annikkimme? En usko.

ISÄ

Äitiinsä tullut. Häiriötekijä tuokin. Aina naputtamassa korvan juuressa.

OPETTAJA

Syylittäminen ei tässä tapauksessa ole ratkaisu.

ÄITI

Kuuntelisit joskus.

ISÄ

Päivästä toiseen, napu, napu, napu, napu.

OPETTAJA

Pysytään asiassa.

ÄITI

En usko että Annikki on ”häirikkö”. Hänellä on vain toisenlainen suhtautumistapa kanssatovereihinsa.

ISÄ

Ope, kuuntele tarkkaan. Nyt puhuu kasvatuksen asiantuntija, rouva paskantärkee psykologi.

ÄITI

Jorma kiltti. Turpa kiinni.

ISÄ

Lehmä.

ÄITI

Sika.

OPETTAJA

Tärkeintä on nyt miettiä miten tästä eteenpäin.

ÄITI

Annikki jatkaa koulunkäyntiä.

OPETTAJA

Mutta entä Annikin.....ongelma?

ÄITI

Mikä ongelma? Jos Annikki ei osaa käyttäytyä tunneilla se on enemmän teidän ongelmanne kuin meidän. Ja mitä tulee koulukavereihin, niin joukosta löytyy aina herkkänahkaisia. Teidän pitäisi keskittyä näihin heikkoihin yksilöihin, jotka tuskin tulevat selviämään edes yläasteesta järjissään. Oliko muuta?

OPETTAJA

Kyllä tästä minun mielestäni pitäisi vielä keskustella.

ÄITI

Tämä oli tässä. Jorma, mennään.

Äiti lähtee.

ISÄ

(lähtiessään huikkaa opettajalle) Tsemppiä!

Eija Nissinen: Yötehtävä 6.6.13

VIITEKEHYS: ERÄS KUOLEMANTAIDON OPPITUNTI TULEVAISUUDEN LUOKASSA

(Nykypäivän ihminen pakenee kuolemaa, väistää sitä niin pitkään kuin mahdollista ja pyrkii unohtamaan, että sellaista elämässä onkaan. Vaan kuitenkin se sauttaa meidät jokaisen eräänä päivänä. Niin nopeasti ei kukaan pysty juoksemaan, etteikö se lopulta saisi meidät kiinni. Tulevaisuudessa kuitenkin otetaan opetusohjelmaan jo alaluokilla Kuolemantaidon oppitunnit, joilla pyritään ihmistaimet totuttamaan ajatukseen ihan pienestä pitäen.)

TÄMÄN KERTAISEN OPPITUNNIN AIHE: VIIMEISET SANAT

TarjaOpe: Mitä ne Kati ja Heimo siellä kikattavat. Olkaapas hiljaa.

KatiSirkka: KaukoPaavo on piirtänyt ruman kuvan. Minä en katsonut sitä. Siinä oli hämähäkki.

TarjaOpe: Hyvä Kati-kulta. Lapset antakaa se kuva minulle. Voi hyvänen aika, mikä tämä on.

Kauko P: Mä piirsin kuolleen hämähäkin, mutta se tuli vahingossa väärinpäin.

TarjaOpe: Ei tämä ihan oikein ole mennyt, pyydäpäs kuvaamataidon opettajaltanne vähän tarkennusta hämähäkin fyysiseen habitukseen seuraavalla tunnilla. Sitten Heimo kerää kaikilta minun pöydälleni kopiot kotitehtävistänne, jätä toinen kappale heille pöydille. Mikä se olikaan, kuka kertoo. No KatiSirkka tietenkin.

KatiSirkka: Meidän piti kirjoittaa viimeiset sanamme siltä varalta että kuollaan.

KaukoPaavo:Plääh, Kati-S on open lellikki. Mä en tykkää susta. Sä haiset raadolle.

Kati-S: Ite haiset. Opettaja, eihän saa sanoa, että toinen haisee raadolle.

TarjaO: Ei tietenkään. Raato on niin kovin brutaali sana, ruumis on paljon parempi. Vain eläimistä tulee raatoja kun ne kuolevat. Sano KaukoP; Kati-S sinä haiset ruumiille. Se on oikeaa suomenkieltä. Tästä täytyy kyllä keskustella äidinkielen- ja patologian opettajanne kanssa. Huomaan, että on teillä hiukan jäänyt opetus vajaaksi. Sitä paitsi kun ensi viikolla käymme siellä patologian laitoksella eväsretkellä niin siellä Kauko-P:kin saa tuntea nenässään oikean ruumiin hajun. Voit vertailla Kati-S:n hajuun.

Urho-Petteri: Opettaja, saako sieltä ostaa matkamuistoja. Äiti lupas antaa mulle rahaa mukaan. Minä haluaisin ostaa uuden luun sieltä. Joku varasti mun konttiluun. Yhyy.

TarjaOpe: Älä itke, tietenkin siellä on matkamuistomyymälä. Osta, osta niin monta kuin haluat. (*itseksseen: luojan kiitos vähän aikaa saanut olla rauhassa siltä rummutukselta*). Sitä tiedä vaikka siellä olisi niitä isosetäsi luitakin vielä. Niin ja teidän muittenkin sukulaisia varmasti löytyy.

Kati-S: Minä kirjoitin niitä viimeisiä sanoja monta.

TarjaO: Niinpä tietenkin, niinpä tietenkin, hyvä Kati-S. Mutta jos nyt kävisimme vihdoinkin käsiksi kotitehtäviin. Urho-P aloita vaikka sinä siitä ensin, lue omasi ja sitten voivat kaikki sanoa, miltä se heistä tuntui.

Urho-P: Iskä auttoi. Se sanoi, että..

TarjaOpe: Eikö me sovittu, ettei vanhemmilta pyydetä apua, varsinkaan et sinä Urho-P. Sinun isäsi katsoo ihan liikaa niitä väkivaltaohjelmia.

Urho-P: Mutta ku, ei mulla ole sitten muuta.

TarjaOpe: No hyvä on, kerro sitten omat viimeiset sanasi.

Urho-P: Tämä olis niinku ollu pankkiryöstössä ja poliisit jahtais sitä autolla ympäri kaupunkia, niin, että sen pää kolisee kattoon. Ne poliisiauton sireenit ulvoo viuu, viuu, viuu. Rosvo vain kaasuttaa niin perkeleesti ja huutaa niille skoudeille, ette saa minua kuitenkaan kiinne. Sitten ne saa sen kiinne ja ampuu. Pää menee ihan tohjoks. Poks vaan. Eikä se paljon kerkiä sanomaan. Se sanoo vaan: voi per...

TarjaOpe: Valitettavasti, et ole ihan ymmärtänyt tehtävänantoa. Ei tarvitse kommentoida. Jos me keskustelisimme tästä asiasta tunnin jälkeen kahdestaan Urho-P. Mutta mitä Heimo haluaisi sanoa.

- Heimo: Öhm. Mä ajattelin, että jos mä kuolen niin mä haluaisin sanoa: Jää hyvästi äiskä, iskä, mummi, ukki, toinen mummi, iskäpuoli Aarne, äitipuoli Riitta, Riittan koira Nalle, naapurin setä Veikko ku sillä on kiva hamsteri. Sillekin minä sanon hyvästi. Sitten minä sanon hyvästi tuolle Kauko-Paavolle, Urho-Petterille ja muille pojille, mutta en tytöille. Ne kiusas mua eilen. En sano niille hyvästi koskaan. Mä tulen kummittelemaan teille varmasti ensi yönä, sitten kun olen kuollut. Sitten mä sanon hyvästi...
- TarjaOpe: Hyvä, hyvä. Eiköhän tuossa ollut ihan tarpeeksi. Sekin oli niin hyvä, ettei tarvitse kommentoida. Tässä olisi seuraavaksi Kauko-Paavo. Ole hyvä, mitä sinä haluaisit sanoa jälkeen jääville. Kuvittele itsesi siihen arkkuun ja omaiset ympärillä itkemässä. Näin pääset tunnelmaan.
- Kauko-P: Yhyy, mua alkaa itkettämään. Yhyy. En mä halua kuolla. Mä meen kotiin. Älkää tappako mua.
- TarjaOpe: Ethän sinä nyt kuole. Voi hyvänen aika. Taas sillä tuli housuun. Auta armias tuota hajua taas. Kauko-P, älä riisu niitä housuja vielä. Heimo käy sinä viemässä Kauko-P vessaan pesulle. Kiitos
- Kati-S: Ope, ope. Saanko minä nyt. Minulla on monta viimeistä sanaa.
- TarjaOpe: Ole hyvä, kiitos Kati-Sirkka. Nyt hiljaa kaikki, mutta minä avaan tuon ikkunan ensin. Tippuiko siltä lattiallekin.
- Kati-S: *(juhlallisesti, huokailleen dramaattisesti)* En tahtoisi, mutta kuitenkin minun täytyy. Mun pakko mennä on, elämän virtaan, aina aamu sen uudeksi saa. Iäisyysmatkalle lähdän tästä nyt, ilta saapui, päivä mennyt. Jää hyvästi maailma, koti kaikki. Älkää unhoittako minua. Terveisin Kati-Sirkka
- Tarja-Ope: Kiitos kiitos, ihan alkoi itkettää. Mutta nyt minun on pakko mennä niitten poikien perään katsomaan. Voitte lähteä välitunnille.

Kauko Kakko: Kohtaus suomalais-saksalaisen komppanianpäällikön uhrauksesta

On Jatkosota 1941, pohjois-pohjalaisten jalkaväkirykmentti 53 on joutunut mottiin rautatien suunnalla Kiestingissä, Vienan-Karjalassa. Samoin on suomalais-saksalainen komppania kohdannut Kiestinki-Louhi maantien varrella ylivoimaisen vastuksen venäläisten tuotua lisää joukkoja Arkangelista. Muurmannin radan katkaisuyritys on tyrehtynyt, osin Mannerheimin ja Siilasvuon käskystä pysähtyä ja Englannin painostuksesta julistaa sota Suomelle. Hyvin edennyt hyökkäys on toivottomassa tilassa ja miehiä kuolee valtavan ylivoiman edessä, koska perääntymislupaa ei ole annettu. Taistelutantereella haisee pelko ja maailmanlopun odotus.

Everstiluutnantti Somersalon ainoaksi vaihtoehdoksi jää itsensä uhraaminen, jotta perääntymiskäskey saadaan Suomen sodanjohdolta.

Lähetti (kävelee vaatenyytti käsissään komppanianpäällikön teltalle)

- Herra eversti. Nyt nämä teidän juhla-vaatteet on tässä.

Eversti Somersalo

- Hyvä, jättäkää ne siihen tuolille oven suuhun.

Lähetti

- Herra eversti, saanko kysyä?

Eversti Somersalo

- Olkaa hyvä vain

Lähetti (empien)

- Mihin täällä juhla-vaatteita tarvitaan? Mitkä juhlat nyt on?

Eversti Somersalo

- Hyvä lähetti Koponen. (taputtaa lähettiä olkapäälle)

- Tänään on se päivä milloin sotilaan ammatti palkitaan. Sitä on syytä juhlia.

Lähetti

- Herra eversti, en oikein ymmärrä. Mikä palkitaan?

Eversti Somersalo

- Hyvä lähetti, te joka olette minulle kuin oma poika. Meillä on ollut hyvä matka yhdessä tässä suuressa taistelussa. Jos minulle käy täällä huonosti, lupaatteko toimittaa tämän kirjeen kotiväelleni? (ojentaa pienen, rintataskuun sopivan ruskean kirjeen lähetille)

Lähetti

- Kyllä herra eversti. Tietysti. Kunniasanalla.

(Eversti alkaa pukea päälleen lähetin tuomia juhlavaatteita)

Eversti Somersalo

- Käskettekö upseereiden tulla tällä kertaa aamukäskynjaolle etuvartiolle

Lähetti

- Kyllä herra eversti. Mutta jos saan kysyä, niin miksi sinne?

Eversti Somersalo

- Saatte. Upseerit tarvitsevat lähituntuman etulinjaan.

(Lähetti poistuu ja Eversti on pukemisessa jo päällystakki päällä. Hän laittaa takin rintamukseen kaikki arvomerkinsä, paljon niitä on hänelle jo kertynyt. Sitten hän lankkaa juhlakenkensä tiptop kuntoon, sukii kammalla harvaksi käyneitä hiuksiaan ja asettelee juhlalakin päähänsä pienen peilin avulla. Lopuksi hän ottaa pöytälaatikostaan pienen ristin, asettaa sen Raamatun päälle, ristii kätensä ja lausuu Isämeidän rukouksen jatkaen)

Eversti Somersalo

- Herra, kiitos tästä päivästä, että itse saan sen valita. Sinä päätät onko se viimeinen. Amen.

Upseerit, joista osa on saksalaisia, mutta suurin osa saksaa puhuvia suomalaisia, kokoontuvat käskynjaon aikaan etuvartion juoksuhautaan. Rohkeimmat jättäytyvät pois sieltä puiden suojaan, kun näkevät komppanianpäällikkö Somersalon kävelevän paikalle. Upseerit ihmettelevät miksi eversti on pukeutunut juhla-asuun ja supattelevat keskenään. Everstin ilme on rauhoittunut, levollinen, kiire on poissa ja hän hymyilee upseereille. Eversti kävelee juoksuhaudan päähän, seisahtuu siihen.

Eversti Somersalo

- Hyvää huomenta rakkaat upseerini. Gute morgen meine liber officieren.

- Nyt on tullut se ratkaisujen aika, mikä meidän kaikkien on joskus tehtävä, tuntuupa se sitten kuinka vaikealta. Minun ratkaisu tähän meidän ongelmaan on vain yksi, se mikä sotilaan ammatti on. Te tiedätte sen. Jetzt....

(Upseerit katsovat ihmetellen everstiä. Mikä ratkaisu?)

Eversti Somersalo

- Teidän tulee saattaa miehet turvallisesti puolustusasemiin Sohjanansuun tasalle kun perääntymiskäskey annetaan. Varakomppanian päällikkö tietää ja ottaa vastuun.

(Upseerit nyökyttelevät päätään ja varakomppanianpäällikkö lausuu ääneen lupauksen. Samalla eversti kiipeää juoksuhaudasta ylös, asettuu siitä kaivetun maapenkan päälle istumaan, selkä kohti ryssän etuvartiota, jossa on näkynyt liikettä koko ajan kun eversti ja upseerit ovat olleet käskynjaolla.)

Eversti Somersalo

- Minä sanon vielä teille, että Mannerheim.....

(Enempää hän ei ehdi sanoa, kun kuuluu ilkeä ääni, niin tuttu kaikille upseereille kun luoti lävistää ihmisruumiin; Tsup! Yksi kerta riittää ja eversti lyyhistyy eteenpäin toiselle kyljelle ja siitä vierähtää alas juoksuhaudaan. Suusta pursuaa verta ja veren seasta joku upseeri on kuulevinaan sanan; ”Nyt..”)

Upseeri 1

- Mitä se sano?

Upseeri 2

- Ei siitä saanut selvää

(Luoti oli lävistänyt everstin kehon vasemman lapaluun kohdalta ja tunkeutunut sydämen kohdalta keuhkoihin. Kuolema tuli välittömästi. Upseerit kantavat everstin ruumiin komennusteltalle ja hiljaisen jonon saavuttua kantajien perässä kaikki tekevät vuorotellen everstin ruumiille kunniaa.)

Upseeri 3 (kysyy toiselta upseerilta)

- Mikä se sotilaan ammatti on mitä eversti sano?

Upseeri 4

- Kuoleminen

Eversti Somersalon, ei itsemurha vaan itsetuho saa aikaan sen, että Mannerheim antaa perääntymiskäskyn ja monta sataa suomalaista sotilasta saa säilyttää henkensä.

Lähetti saapuu myös everstin ruumiin luo kuultuaan mitä on tapahtunut, tekee kunniaa ja asettelee everstin lakin pään suojaksi. Samalla hän sipaisee everstin poskea, kuin poika kuollutta isää. Kyyneleet valuvat poskia pitkin, mutta huokaisten ja kyyneliä pyyhkien lähetti jatkaa matkaansa.

Tarja Revonmäki: Viimeinen pisara

(Kohtaus näytelmästä)

On jouluaatto. Liisa ja Lasse kattavat juhlapöytää. Liisan vanhemmat ovat tulossa illalliselle.

Lasse: Joko lähdetään?

Liisa: Minne?

Lasse: Hautausmaalle.

Liisa: Kaikki on vielä kesken. Mene sinä vain yksin. Vieraat tulevat kohta.

Lasse: Vasta kolmen tunnin kuluttua. Ja kaikki on jo valmiina.

Liisa: Mene sinä käymään mummosi haudalla.

Lasse: Liisa ME lähdemme nyt hautausmaalle.

Liisa: Miksi? Minun kaikki omaiseni ovat toisella hautausmaalla.

Lasse: Onko muka?

Liisa: On. Minä en lähde.

Lasse: TÄSTÄ ON TULTAVA LOPPU (*sanoo suuttuen ja lyö nyrkkin pöytään*)

Liisa: Mistä on tultava loppu?

Lasse: Minä en jaksa tätä enää.

Liisa: Niin mitä et jaksa?

Lasse: Tätä helvetin teatteria.

Liisa: Mitä teatteria?

Lasse: Tätä meidän elämää. Sinä elät kuin mitään ei olisi tapahtunut. Sanot, ettei sinulla ole omaisia Kirkkomaan hautausmaalla ja lapsesi on haudattu sinne.

Liisa: Minä en halua sinne.

Lasse: Mutta minä haluan ja sinne me nyt mennään.

Liisa: Et sinä voi minua pakottaa.

Lasse: Sinulla on tasan kaksi vaihtoehtoa. Sinä lähdet nyt hautausmaalle tai minä lähdän tältä istuimelta ajamaan kohti Oulua.

Liisa: Et sinä voi sellaista tehdä. Äiti ja isä ovat tulossa tänään meille.

Lasse. Voin. Etkö sinä ymmärrä ei tämä näin voi jatkua kuin mitään ei olisi tapahtunut.

Liisa: Mitä se auttaa jos siellä haudalla yhtenään juoksen..... niin kuin sinä.

Lasse: Milloin sinä olet siellä viimeksi käynyt?

Liisa: Hautajaisissa.

Lasse: Siitä on yli puoli vuotta.

Liisa: Voi sitä surra muutenkin.

Lasse: Miten muka? Kiellät kaiken tapahtuneen. Eikä asiasta saa edes puhua.

Liisa: Mitä se puhuminen auttaisi?

Lasse: Kokeillaan. Tämä meidän koti on ruutitynnyri. Odotetaan vaan milloin lopullisesti räjähtää.

Lasse menee eteiseen. Pukee takin päälle.

Lasse: Lähdetkö mukaani hautausmaalle vai lähdenkö ajamaan kohti Oulua?

Liisa: Onko pakko valita?

Lasse: On. Käydäänkö yhdessä hautausmaalla vai selitätkö vanhemillesi mihin miehesi on kadonnut jouluaattona?

Liisa kävelee eteiseen. Laittaa takin päälle.

Liisa: Tulee niin paha olo.

Lasse: Kokeillaan..... jos se vaikka ajanolon helpottaisi.

Liisa ja Lasse lähtevät.